

Tietojenkäsittelytieteen laitoksen opetuksen ja oppimisen kehittämisen toimenpidesuunnitelma kaudelle 2007 – 2009

Perusta

Laitoksen opetuksen ja oppimisen kehittämisen toimenpidesuunnitelma perustuu

- MI-tdk:n Opetuksen ja oppimisen kehittämisen toimenpidesuunnitelmaan kaudelle 2007-2009 <https://alma.helsinki.fi/doclink/328>
- ja
- HY:n Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelmaan 2007-2009 http://www.helsinki.fi/opetus/materiaali/Opetuksen%20ja%20opintojen%20kehitt_ohjelma%202007-2009.pdf

sekä laitoksen opetuksen kehittämisryhmän näkemykseen.

Suunnitelman liitteissä verrataan laitoksen nykytilaa tiedekunnan ja yliopiston toimenpidesuunnitelmien (yllä) kohtiin.

Tärkeimmät kehityskohteet

Tässä suunnitelmassa listataan vain keskeisimmät opetuksen ja oppimisen kehittämiskohteet. Lisäksi laitoksen opetuksessa yksittäisillä kursseilla opettajat kehittävät menestyksellisesti opetustaan ja opiskelijoiden oppimista kokemuksensa ja näkemyksensä perusteella.

A. Opetuksen linjakkuus

A.1. Laitoksella jatketaan käynnissä olevaa opetuksen linjakkuuden edistämistä. Linjakkuudella tarkoitetaan sitä, että oppimistavoitteet, opetusmenetelmät ja oppimisen arviointi tukevat opiskelijoiden syvällistä asioiden oppimista. Opetuksen linjakkuuden edistämiseksi pyritään parantamaan opiskelijoiden oppimisen laatua.

Toteutus: OpKeh-ryhmän edustaja esittelee opetuksen linjakkuuden edistämistä laitosten yhteisölle kuukausi-iltapäivässä lukuvuonna 2008-9.

A.2. Oppimistavoitteiden ilmaisemiseen on laitoksella kehitetty oppimistavoitematriisit, jotka ovat olleet jo käytössä kandidaatin pakollisilla kursseilla. Kevätlukukaudella 2008 oppimistavoitematriisit kirjoitetaan kaikille kandidaatin ja maisterin tutkintojen pakollisille ja valinnaisille kursseille lukuun ottamatta aiheeltaan vaihtuvia erikoiskursseja, joille oppimistavoitteet kirjoitetaan vapaamuotoisemmin kurssin suunnittelun aikana.

Suunnittelu: Oppimistavoitematriisien laatimisen ohjeet ovat verkossa http://www.cs.helsinki.fi/u/lokki/tutkinto2008/Oppimistavoitematriisien_tekemisen_avuksi.pdf.

Toteutus: Erikoistumislinjoilla uusien tutkintovaatimusten tekemisen yhteydessä keväällä 2008.

A.3. Opetusmenetelmissä suositaan monipuolisuutta. Opettajia kannustetaan järjestämään opetusta opintopiireissä, jotka ovat olleet jo useita vuosia laitoksella käytössä.

Suunnittelu: Suositukset opintopiirikurssien järjestämisestä ovat verkossa: <http://www.cs.helsinki.fi/laitos/opintopiiriohjeet.pdf>.

Toteutus: OpKeh-ryhmä tiedottaa opintopiirien suosimisesta kohdan A.4 yhteydessä ennen lukuvuoden 2008-9 alkua.

A.4. Kaudella keskitytään oppimisen arvioinnin kehittämiseen. Oppimisen arviointia kehitetään linjakkaaksi oppimistavoitteiden ja opetusmenetelmien kanssa. Oppimisen arviointia kehitetään myös osaksi oppimistapahtumaa, mikä tarkoittaa opiskelijan kurssin aikana saaman palautteen lisäämistä. Palautetta annetaan sekä opettajien toimesta että vertaispalautteen muodossa. Myös itsearviointia käytetään.

Suunnittelu: OpKeh-ryhmä suunnittelee keväällä 2008 strategiapäivien pohjalta suosituksen laitoksen käytännöksi.

Toteutus: OpKeh-ryhmä tiedottaa laitoksella suosituksesta ennen lukuvuoden 2008-9 alkua.

B. Palautejärjestelmä

Laitoksella on ollut jo kauan käytössä verkossa toimiva kurssipalauttejärjestelmä. Tämä mielletään vain osaksi laitoksen melko laajaa palautejärjestelmää, joka koostuu lisäksi mm.

opettajatuutoroinnin ohessa tulevasta palautteesta, opintoneuvonnassa tulevasta palautteesta sekä opiskelijoiden suorista yhteydenotoista opintohallintoon. Edellä oleva koskee erityisesti opetuksen järjestelyjen (ajankohdat, tehtävät, oppimateriaali jne) palautetta eikä niinkään opetussisältöjä koskevaa palautetta.

B.1. Palautetta siis kerätään melko paljon ja sitä käytetään opetuksen kehittämiseen. Tiedotusta palautteen käytöstä palautteen antajille eli opiskelijoille kehitetään. Myös palautejärjestelmän mielekkyyttä arvioidaan, koska lähes passiivista verkkolomaketta eivät opiskelijat täytä niin paljon kuin olisi toivottavaa opetuksen kehittämisen kannalta.

Suunnittelu: OpKeh-ryhmä kerää yhdessä opintohallinnon kanssa tiedot laitoksella annettavan palautteen muodoista ja määrästä sekä arvioi palautteen käyttökelpoisuuden opetuksen kehittämisessä erityisesti oppimisen laadun paranemisen kannalta syksyllä 2008.

Toteutus: Asetetaan tavoitteet, joiden täyttämiseen palautteella voidaan päästä ja suunnitellaan palautteen kerääminen ja käsittely sekä palautteen vaikutuksista tiedottaminen. OpKeh-ryhmä huolehtii tämän toteutuksesta yhdessä opetushallinnon kanssa lukuvuonna 2008-9.

C. Opiskelijoiden ohjaus

C.1. LuK-HOPS-ohjausta on kehitetty viime vuosina ja sitä kehitetään edelleen. FM-HOPS-ohjaus ohjeistetaan. HOPS-ohjauksissa parannetaan koko tutkinnon rakenteen huomioimista HOPSissa. HOPS-ohjaajia koulutetaan.

Suunnittelu: FM-HOPS-ohjeistus valmistellaan OpKeh-ryhmässä 30.9.2009 mennessä.

Etappi 2-5 tarkistuspisteiden vaikutus LuK- ja FM-HOPS –ohjaukseen suunnitellaan kevään 2008 Etappi-kokemusten pohjalta syyslukukaudella 2009.

Toteutus: OpKeh-ryhmässä valmistellut suunnitelmat viedään laitoksen päättäviin elimiin, joissa päätökset tehdään. OpKeh-ryhmä ryhtyy toteuttamaan päätöksiä viivytyksettä.

C.2. Opiskelijoiden vertaistuki on tärkeässä roolissa laitoksella. Opiskelijat neuvovat toisiaan verkossa, ja tekevät kurssien harjoitustehtäviä vapaamuotoisissa opintopiireissä. Opintopiirit ja opiskelijatuutoriryhmät kokoontuvat IRC-keskustelukanaville. Ainejärjestö TKO-äly organisoii useilla eri kursseilla tukiovetusta, jota antavat toiset opiskelijat ja sivutoimiset tuntiovetajat. Joillakin vaikeilla kursseilla myös luennoijat järjestävät neuvontaa harjoitustehtävien tekemisessä,

mutta opiskelijoiden vertaisopetuksen erityisenä etuna on tukiopettajan oman oppimisen lisäksi tilaisuuden epämuodollisuus, joka saa opiskelijat kysymään vapautuneemmin. Laitos tukee vertaistuen kehittymistä.

Toteutus: Laitos tukee ainejärjestön tukiopetustoimintaa kustantamalla tilat tukiopetukseen. Laitos tukee vertaistuen antamista verkossa pystyttämällä 2008 oman IRC-palvelimen opiskelijoiden aloitteesta.

Laitos myöntää tämän lisäksi ainejärjestön suunnattavaksi opetuksen kehittämiseen EUR 7000 vuodelle 2008; valitut kehityskohteet tulee hyväksyttäväksi laitoksen johtajalla. OpKeh-ryhmä luo lisääntyvän yhdessä opiskelun tueksi ohjeistusta siitä, miten avunsaanti ja lähteiden käyttö tulee ilmaista esimerkiksi harjoitustöiden yhteydessä, jotta periaatteet ovat kaikille selvät ja esimerkiksi tarpeettomilta plagiointiepäilyksiltä voidaan välttyä. Erillisen vilppitapausten käsittelyn toimintaohjeen laatiminen on delegoitu tiedekunnalle.

C.3. Graduvaiheen ohjausta on kehitetty laitoksella erityisesti tutkinnonuudistuksen siirtymäkauden päättymistä (31.7.2008) silmälläpitäen.

Toteutus: Maisteriklinikka on käynnistynyt vuonna 2007 ja toiminta jatkuu siirtymäajan päättymisen (kesä 2008) jälkeen graduseminaareilla ja tehostetulla graduseurannalla. Graduseminaarien ja graduseurannan muodoista ja toteutuksesta sovitaan graduklinikan ja erikoistumislinjojen kanssa yhdessä lukuvuonna 2008-9.

D. Kieliopinnot

D.1. Toisen kotimaisen ja vieraan kielen opinnot pyritään järjestämään yhteistyössä Kielikeskuksen kanssa siten, että kieliopetus tapahtuisi jonkin tietojenkäsittelytieteen kurssin yhteydessä. Tästä laitoksella on hyviä aikaisempia kokemuksia.

Suunnittelu: OpKeh-ryhmä etsii sopivia kursseja yhdessä opintohallinnon ja linjojen johtajien kanssa syyslukukaudella 2008. Sopivien kurssiehdokkaiden vastuuhenkilöiden ja Kielikeskuksen edustajien kanssa neuvotellaan toteutuksesta OpKeh-ryhmän edustajan johdolla kevätlukukaudella 2009 tavoitteena opetusyhteistyön aloittaminen syyslukukaudella 2010.

Toteutus: Syyslukukaudella 2010 yhteistyössä Kielikeskuksen kanssa kokeillaan ainakin toisen (englanti tai ruotsi) opintojen suoritusta valitun kurssin kanssa.

E. Laitoksen opetuksen tutkimus

E.1. Laitoksella sekä yhteistyössä matematiikan ja tilastotieteen laitoksen kanssa on kerätty aineistoa opiskelusta ja oppimisesta useiden kurssien yhteydessä. Heikki Lokki ja Jaakko Kurhila työstävät aineistoista raportteja julkaistavaksi laitoksen raporttisarjassa yhteistyössä tiedekunnan pedagogisen yksikön edustajien ja kurssien vastuuhenkilöiden kanssa. Seuraava raportti julkaistaan 1.9.2008 mennessä ja lukuvuonna 2008-9 pyritään julkaisemaan useampia raportteja. Raporttien tulosten perusteella harkitaan OpKeh-ryhmässä toimenpiteitä oppimisen laadun nostamiseksi laitoksen opetuksen tuloksena. Aineistojen keruuta jatketaan lukuvuonna 2008-9 useilla keskeisillä kursseilla työryhmän Lokki, Kurhila, Aremo toimesta.

F. Opettajien opetustaidot

F.1. Opetuksen linjakkuus pohjaa osin yksittäisten opettajien opetus- ja opetuksen suunnittelun taitoihin. Näitä taitoja kehitetään laitoksella kannustamalla opettajia osallistumaan yliopistopedagogiseen opetukseen työajalla (Yliopistopedagogiikka I Kumpulassa 2007-2008, II

2008-2009). Opettajia kannustetaan myös osallistumaan työajalla erikoistuneisiin koulutustilaisuuksiin, kuten verkko-opetuksen iltapäiviin, opettajien perehdyttämistilaisuuksiin ja opettajakahvilatoimintaan.

Toteutus: Tiedekunnan ja henkilöstökoulutuksen tarjontaa esitellään laitoksen kk-iltapäivässä lukuvuonna 2008-2009. Laaditaan suunnitelma laitoksen opettajien järjestelmällisestä osallistumisesta yliopistopedagogiikan kursseille.

G. Toimenpideohjelman toteutumisen seuranta

G.1. Opetuksen kehittämissyhmä seuraa ja dokumentoi keväiden 2009 ja 2010 päätteeksi toteutuneet toimenpiteet.

G.2. Opetuksen kehittämissyhmä laatii luonnoksen laitoksen opetuksen ja oppimisen kehittämisen suunnitelmaksi kaudelle 2010 – 2012 vuoden 2009 loppuun mennessä.

Kehittämisen menettelytavat

Laitoksella kehitettävät opetuksen ja oppimisen parantamiseen tähtäävät laajat hankkeet valmistellaan tarkoituksenmukaisissa elimissä, joita ovat mm. opetuksen kehittämissyhmä, opintohallinto ja ad hoc työryhmät. Jo varhain valmistelun aikana aloitetaan laitoksen laajuinen keskustelu uudistusten periaatteista, jotta aikanaan mahdollisesti johtajan tai johtoryhmän päätöksellä käyttöön otettavat uudistusesitykset voisivat saavuttaa laitoksella laajan hyväksynnän ja näin vaikuttaa toivotulla tavalla.

Liite 1: Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan opetuksen ja oppimisen kehittämisen toimenpidesuunnitelman 2007 – 2009 ja laitoksen opetuksen nykytilan vertailu

Liite 2: HY:n opetuksen ja opintojen kehittämissuunnitelman 2007 – 2009 ja laitoksen opetuksen nykytilan vertailu

Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan opetuksen ja oppimisen kehittämisen toimenpidesuunnitelman 2007 – 2009 ja laitoksen opetuksen nykytilan vertailu

Tiedekunta kohdentaa opetuksen kehittämisen määrärahoja tiedekunnan suunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Tiedekunnan toimenpidesuunnitelmassa on seuraavat kohdat (otsikot)

- Opetuksen suunnittelu
- Oppimisen laatu
- Opettajien opetustaidot
- Verkko-opetuksen kehittäminen
- Opiskelijoiden ohjaus
- Aineenopettajien koulutus
- Kansainvälistyminen
- Opiskelijavalinnat
- Työelämäyhteydet

Tdk:n toimenpidesuunnitelman ja laitoksen nykytilan vertailu kohdittain

Opetuksen suunnittelu

tdk: LuK- ja FM-tutkinnoille ajoitusmallit
laitos: mallilukujärjestykset olleet "aina"

tdk: huomioidaan HOPS-ohjauksessa koko tutkinnon suorittamisen aikataulu
laitos: huomioidaan HOPS-ohjauksessa jo

tdk: lkv 2008-9 alkaen koulutusohjelmaan työelämään orientoivia opintoja...HOPS-ohjauksessa
laitos: Hoidettu OhTu ja työkokemuksesta saatavilla op:llä. Odotetaan tdk:n kehityskohteiden tuloksia.

tdk: lkv 2008-9 alkaen koulutusohjelmaan tiedonhankinnan koulutusta
laitos: sisältyy TiKi:in

tdk: jatkotutkintojen tutkinnonuudistus
laitos: Konsistorin linjaukset otettu huomioon uusissa tutkinnoissa 1.8.2008 alkaen. Sisältöjä kehitetään yhteistyössä tiedekunnan opintotoimiston kanssa.

Oppimisen laatu

tdk: oppimistavoitteet tk:n mallin mukaan ja arviointikriteerit
laitos: oppimistavoitteet osin jo ovat LuK-kursseilla. Oppimistavoitematriisit otetaan käyttöön kaikilla laitoksen opetusohjelmassa säännöllisesti olevilla kursseilla (kehityskohde A.2.).
Oppimisen arviointi kehityskohde A.4.

tdk: opetuksen tukiyksikkö käynnistää opetuksen ja oppimisen laadun arviointijärjestelmän kehittämishankkeen (hankerahaa tulossa)

laitos: Opiskelijoiden menestymistä kursseilla on jo selvitetty ja julkaistu. Opiskelijoiden menestyksen taustatekijöitä keskeisillä kursseilla selvitetään edelleen ja selvityksiä julkaistaan (E.1.).

Opettajien opetustaidot

tdk: Yopeda I Kumpulassa 2007 alkaen

laitos: Opettajia kannustetaan osallistumaan työajalla. Suunnitellaan henkilökunnan järjestelmällinen osallistuminen yo-pedagogiseen opetukseen (F.1.).

tdk: Yopeda II Kumpulassa 2008-9

laitos: Kuten edellisessä kohdassa.

tdk: Opettajien perehdyttämistä ja opettajakahvilatoiminta

laitos: Kannustetaan henkilökuntaa osallistumaan työajalla.

tdk: HOPS-ohjaajien koulutus

laitos: Kannustetaan HOPS-ohjaajia osallistumaan työajalla ja järjestetään omaa koulutusta.

tdk: Opettajien opetustaidon arviointi ja palaute

laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

tdk: Opetuksen tutkimuksen seminaari sy 2009

laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

Verkko-opetuksen kehittäminen

tdk: Kerran lukuvuodessa verkko-opetusiltapäivä

laitos: Opettajia kannustetaan osallistumaan työajalla.

tdk: Tvt:n opetuskäytön kurssi henkilökunnalle

laitos: Opettajia kannustetaan osallistumaan työajalla.

tdk: Oodin käytön tehostaminen

laitos: Laitos on mukana.

Opiskelijoiden ohjaus

tdk: Aloittaa opiskelijakahvilan

laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

tdk: Orientoinnin yhteyteen opiskelutaitojen ohjausjaksoja

laitos: Suunnitteilla kurssin Johdatus tietojenkäsittelytieteeseen yhteyteen.

tdk: Opiskelijatuutorointia kehitetään

laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

tdk: Opintojen keskivaiheen ohjaus

laitos: Tukiopetusta aloitettu.

tdk: Maisteriklinikka
laitos: Täydessä käynnissä.

tdk: HOPS ja Etappi - toimivuuden seuranta
laitos: Raportoidaan tdk:lle tdk:n ohjeiden mukaan.

tdk: Jatko-opintojen ohjaus ja seuranta
laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

Aineenopettajien koulutus

Ei koske tktl:sta.

Kansainvälistyminen

tdk: Vieraskielistä opetusta lisätään
laitos: Opetusta on englanniksi tarpeen mukaan. Jatko-opinnoissa on hyvin kansainvälisyyttä. Maisteriopinnoissa myös. Kandidaattiopinnoissa vain vähän.

tdk: Kansainvälisiä maisteriohjelmiä arvioidaan ja kehitetään 2009
laitos: Seurataan tdk:n ohjeita.

tdk: Opiskelijavaihdon tiedotus
laitos: Laitoksella on tiedotettu.

Opiskelijavalinnat

tdk: Kanslia seuraa
laitos: Kiinnostunut ja laitoksella on suunnitelmia omiksi selvityksiksi.

tdk: Valintaperusteita selkiytetään
laitos: Osallistuu

tdk: Kansainväliset hakijat suoraan maisterin tutkintoon
laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

Työelämäyhteydet

tdk: kysely valmistuneille
laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

tdk: Kumpulan työelämäviikko
laitos: Seurataan, mitä tdk:ssa tapahtuu.

HY:n opetuksen ja opintojen kehittämishjelman 2007 – 2009 ja laitoksen opetuksen nykytilan vertailu

HY: Luku 1. Tutkimusintensiivisen yliopiston opetus ja opinnot (Sisältää enimmäkseen tutkintosäännöistä johdettavia asioita sekä tutkimuksen ja opetuksen yhteyden. Verraten yleistä ohjeistusta ennemminkin tutkintojen tasolla kuin kurssien tasolla. Liittyy siten enemmän tutkinnon uudistamiseen, mutta voidaan nähdä myös opetusmenetelmien yleisen kehittämisen suuntaviivana. Lisäksi ohjeita muiden opintojen kuten kielten, etiikan, kestävän kehityksen ja kirjasto- ja tietopalveluasiana.)

laitos: Selkein kehittämiskohde: s.8 "Opiskelijoita ohjataan heti opintojen alussa yliopisto-opiskelussa käytettäviin opiskelutaitoihin." Myös kehittämistä kaipaavia: Opiskelijarekrytoinnin perusteet. Työnteon ja opiskelun mielekästä yhteensovittamista (laitoksen keinot rajalliset: opintopisteitä työelämästä, gradustipendit, kannettavien lainat jne) Paljon on jo käynnissä: Opiskelijälähtöisyyden periaate. Oppiminen vertaisryhmissä. Etiikka. Kirjastojen käyttö.

HY: Luku 2. Painoalueet: (A) Oppimisen laatu ja opiskelijoiden ohjaus. (B) Kansainvälinen oppimisympäristö.

laitos: (A) Oppimisen laatu ja opiskelijoiden ohjaus. Tämä jakaantuu alakohtiin. Luetellaan alakohdat ja laitoksen tila kunkin alakohdan suhteen

HY: Oppimistavoitteiden määrittely opetussuunnitelmissa

laitos: Enimmäkseen täydessä käynnissä (A.2.). Huomattavaa: opintojakson edellyttämän työmäärän ilmoittaminen, arviointiperusteiden ilmoittaminen (A.4.).

HY: Opiskelijan oppimisprosessin ohjaaminen

laitos: Opiskelutaitojen ohjaaminen tulossa. Opiskelijan itsearviointikyvyn kehittymistä pitäisi tukea enemmän (A.4.). Muuten aika hyvällä mallilla.

HY: Oppimisen arviointimenetelmät

laitos: Arviointi ohjaamaan syvälliseen oppimiseen pois pinnallisesta oppimisesta. Arviointi osaksi oppimista. Linjakkuus oppimistavoitteissa ja oppimisen arvioinnissa. Edellä oleva kehittäminen käynnissä (A.1-4.). Kehityskohteita: Koontitentit. Opiskelijoiden itsearviointikyky. Tulokset ilmoitetaan vain opiskelijanumeron mukaan – ohjeet jo annettu.

HY: Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS)

laitos: Aika hyvällä tolalla LuK-vaiheessa. FM-HOPS ohjeistettava (C.1.).

HY: Ohjauksen järjestäminen, työnjako ja resurssit

laitos: Aika yleistä. Laitoksella aika hyvällä tolalla. Huom.: "Opetusministeriön hankerahalla vuosiksi 2007 ja 2008 tuetaan HOPS-ohjauksen kehittämistä laitoksissa ja tiedekunnissa."

HY: Jatko-opiskelijoiden ohjaus ja HOPS
laitos: Seurataan tdk:n kautta tulevia ohjeita.

HY: ETAPPI-järjestelmä
laitos: Kytkeyty HOPSiin kuten suositellaan. ETAPPIa seurataan ja opetellaan sen vaikutuksia kuten koko yliopistossa.

(B) kansainvälinen oppimisympäristö (n. 3 sivua eli aika pitkä)
laitos: Paino tohtori- ja maisterikoulutuksessa. Huom. Saatavana rahoitusta.

HY: Muut kehittämiskohteet (painoalueiden lisäksi)
HY: Opetuksen suunnittelu, johtaminen ja laatu
laitos: Aika paljon käynnissä. Kehittämiskohteita: Oppimisen arviointi (A.4.).
Palautejärjestelmä (B.1.).

HY: Opiskelijarekrytointi
laitos: Opiskelijavalintaa kehitettävä. Ruotsinkieliset ja mahanmuuttajat. Opiskelijarekrytoinnin markkinoinnin materiaalit.
Lukioyhteistyö. Vastuunjako. Paljon tekemistä.

HY: Kaksikielisyys ja ruotsinkielisen opetuksen kehittäminen
laitos: Englanti alan valtakieli. Ruotsin kielen kysyntä vähäistä.

Opetuksen kehittämisen tuki ja palvelut
laitos: Monia melko yleisiä kohteita, joissa laitos on jo mukana. Opettajien pedagogisen kouluttautumisen ohjelma kehittämiskohde (F.1.).

HY: 3. Toimeenpano, vastuut ja seuranta
laitos: Enimmäkseen yliopiston ja tdk:n tason asiaa. Laitoksen tehtävä tavoiteohjelma ja toimenpidesuunnitelma.

HY: 4. Resurssit
laitos: Laadukkaalla työllä pyritään resurssien turvaamiseen ja lisäämiseen.
